

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 228 • Vychází 23. prosince 2022

Milé čtenářky, milí čtenáři,

v neděli jsme zapálili i čtvrtou svíčku na adventním věnci a přiblížili jsme se Vánocům, ale také konci roku. Pro nás v Calle to rovněž znamená konec některých projektů a naděje na zahájení nových. Uvidíme, jak to bude a zda se ve své kanceláři ve Šrámkově ulici a ve stávajícím složení přeneseme přes rok 2023, který pro nás nebude finančně jednoduchý. Naděje tu je a to i díky Vám, kteří nás podporujete.

Kromě nespočtu plánovaných aktivit nás vždy čeká i řada těch, které před nás staví investoři nebo politici. Zdaleka však svými omezenými silami nedokážeme pomoci všem, kdo se na nás s prosbou o zapojení obrací. Něco času jsme si ale na přelomu listopadu a prosince našli na prostudování a zpracování připomínek k Oznámení hodnocení vlivů na životní prostředí záměru „Apartmán hotel Černé Údolí“. Ten spočívá v plánu na výstavbu rekreačního areálu v podobě čtyř třípodlažních budov s apartmány, pěti samostatnými bungalovy, objektem služeb, parkovacím stáním a dalšími doprovodnými stavbami, kdy celková kapacita záměru je 193 ubytovaných.

Jakkoliv kladně lze hodnotit, že záměr má nahradit nevzhledné pozůstatky kasáren bývalé Pohraniční stráže v Černém Údolí, nelze při pohledu na rozsah a navrženou podobu apartmánových budov vnímat takovou náhradu za vhodnou. Třípodlažní budovy se stanovou střechou vymykající se výstavbě v širokém okolí jsou pro zdejší krajinu výrazným negativním zásahem, který by poškodil harmonické vztahy a estetická měřítká. Problém podtrhuje umístění takto brutálního záměru doprostřed Přírodního parku Novohradské hory.

Zpracovatelé se v předložených podkladech velmi špatně vyrovnali s problematikou ochrany přírody. Jde o možné dopady na zvláště chráněné druhy pohybem tak velkého počtu rekreatantů v tomto přírodně cenném území. Například poslední záznam o páru jeřábků lesní (ze svahů blízkého Točnicku) pochází z března tohoto roku. Přírodní rezervace Pivonické skály je pouhé 3 km vzdálená a Národní přírodní rezervace Žofínský prales je jen o kilometr dále. Bude potřeba také zhodnotit rizika výrazně zvýšeného pohybu automobilů na možné střety se zvláště chráněnými živočichy, zejména rysa ostrovida a vlka obecného, kteří se v oblasti pohybují a nachází zde potřebný klid.

Těší nás, že vůči chystanému záměru se nakonec vymezilo s řadou připomínek více spolků a dalších institucí a tak je naděje, že v navržené podobě a objemu neprojde. Ale v souvislosti s postupným dokončováním dálnice D3 se pro různé developery stává oblast Novohradských hor stále zajímavější, tak to zřejmě není projekt jediný. Bylo by trvalou škodou, kdyby tak nádherný kraj měl následovat osud Lipenska. Budeme vás průběžně informovat v Ďáblíku, co se v té věci nového bude dít. Přejeme Vám krásné a pohodové svátky vánoční a naději na mírový rok 2023.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

- Občané nesouhlasí s dalším rozšiřováním Skiareálu Lipno str. 5-6**
Kvetoucí trávničky a květnaté pásy v Českých Budějovicích podporují opylovače str. 8-9

Neumlčujte nás! Sedmdesát organizací a spolků vyzývá poslance, aby upravili stavební právo

Současná vláda připravila novelu stavebního práva, která sice napравuje mnohé chyby předchozí vlády, v tématu účasti veřejnosti je ale paradoxně horší než verze Babišova. Podle vlády Petra Fialy se veřejnost nemá vyjadřovat k 90 % všech záměrů majících vliv na životní prostředí. Dokonce bude muset veřejnost mlčet i v případě, pokud se kvůli výstavbě mají kácet stromy. Arnika a Zelený kruh proto uspořádaly happening a předaly poslancům otevřený dopis, žádající návrat účasti veřejnosti do rozhodování o stavbách. Výzvu dosud podpořilo 70 spolků a další se stále přidávají.

Poslanecká sněmovna zahájila projednávání balíčku zákonů, které mají reformovat proces povolování staveb. Jedním z pravidel, o kterých se bude rozhodovat, je účast veřejnosti v řízeních o povolování staveb. Celkem 70 neziskových organizací a spolků požaduje, aby byla obnovena pravidla, která platila do konce roku 2017. To znamená, aby se spolky mohly účastnit povolování staveb v případě, že jsou dotčeny zájmy dle zákona o ochraně přírody a krajiny. Spolky na problém upozornily happeningem na Malostranském náměstí. Akce se zúčastnili senátor Marek Hilšer, obhájkyně lidských práv a bývalá ombudsmanka Anna Šabatová nebo sochař Kurt Gebauer.

„Občané a spolky, kterým záleží na ochraně životního prostředí, získali po revoluci možnost připomínkovat záměry, které významně ovlivňují životní prostředí. Toto občanské právo je ale postupně omezováno. Vláda nyní udělala další krok, který nás vzdaluje od demokratických principů,“ upozornila Anna Šabatová.

„Je čas vrátit ekologickým spolkům práva, o která přišla v roce 2017. Pětiletý experiment ukázal, že povolovací řízení není pomalé kvůli nim. Rozhodování úřadů se totiž nezrychlilo,“ uvedla Petra Kolínská z asociace Zelený kruh.

„Chceme, aby vláda dodržela slib, který dala v programovém prohlášení. Občané mají mít možnost ovlivňovat výstavbu v místě, kde žijí. Vláda tzv. demokratických stran by měla vrátit práva občanům. Překvapivě ale dělá pravý opak a chystá se další práva veřejnosti sebrat. Paradoxně Babišova verze stavebního zákona dávala veřejnosti více možností,“ upozornila Anna Vinklárková z organizace Arnika.

90 % řízení, v nichž se rozhoduje o kvalitě životního prostředí, je pro spolky nepřístupná. Výzkumy přitom ukazují, že nevládní organizace a spolky, které se věnují ochraně životního prostředí, mají důvěru veřejnosti, a to dlouhodobě. „Pokud vláda schválí návrh zákona v této podobě, postaví se proti vlastnímu programovému prohlášení a dokonce proti svým občanům, jimž na životním prostředí záleží. Občané spolkům věří, kdy jim začnou věřit politici?“ ptá se Vinklárková.

“Snaha politiků umlčovat ekologické organizace při přípravě důležitých rozhodnutí, místo aby využili odborné know-how a inovace, které ekologické organizace při řešení složitých výzev nabízejí jak na místní, tak celostátní úrovni, nedává žádný smysl. Požadujeme, aby vláda veřejnost neumlčovala a naopak jí

umožnila zapojovat se do mnohem většího počtu řízení než dnes," uzavírá Kolínská.

14. prosince 2022 proběhlo v Poslanecké sněmovně první čtení novely nového stavebního zákona, návrhu zcela nového zákona o jednotném environmentálním stanovisku a balíčku změnových zákonů. Lhůta na projednání ve výborech by měla být minimálně 60 dnů, druhé čtení tedy bude probíhat někdy v druhé polovině února 2023 a třetí čtení nejdříve 14 dnů poté.

Tisková zpráva Zeleného kruhu a Arniky, foto Martin Marek a Jakub Šedý

Výzva ekologických spolků poslancům: Pomozte nám chránit životní prostředí

Vážená paní poslankyně, vážený pane poslanče,

podle nejnovějšího průzkumu CVVM mají ekologické spolky dlouhodobě důvěru veřejnosti, v posledním roce jim podporu vyjádřilo 56 % respondentů. Větší důvěru ohledně ochrany životního prostředí mají už jen místní radnice (o tři procenta).

Možnosti ekologických spolků aktivně se vyjadřovat k záměrům, které mohou významně ovlivnit životní prostředí, se ovšem v posledních několika letech opakovaně omezily. Spolky například od roku 2018 nemohou připomínkovat záměry týkající se kácení stromů, nově mají přijít o možnost vstupovat do řízení, kde se rozhoduje o udělení výjimek ohledně zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Apelujeme proto na Vás, poslance a poslankyně, abyste při projednávání balíčku zákonů týkajícího se stavebního práva (konkrétně sněmovní tisky 328, 329 a 330) podpořili návrh Ministerstva životního prostředí, a umožnili úpravu § 70 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny tak, aby se ekologické spolky mohly opět jako před rokem 2018 účastnit povolování staveb, pokud by měly vliv na přírodu a krajinu.

Proč je dobré podpořit úpravu § 70 v zákoně 114/1992 Sb.

- Právo na příznivé životní prostředí je zaručené ústavou a podle občanského zákoníku patří k základním právům každého člověka (čl. 35 Listiny základních práv a svobod, § 81 odst. 2 občanského zákoníku).
- Veřejná kontrola a transparentnost rozhodování správních úřadů: na rozhodování úřadů, které se bezprostředně týká občanů v místě jejich domovů, má být vidět. Občané, kteří mají právo se prostřednictvím spolků účastnit povolenacích řízení s vlivem na kvalitu životního prostředí v místě jejich domovů, přispívají k včasné nápravě chybných rozhodnutí správních úřadů, a to zejména v případech, kdy v řízení nejsou jiní účastníci aktivní. Současně se jejich účastí upevňuje důvěra občanů ve správnost rozhodování státu.
- Omezení soudních sporů: zavedeným místním spolkům zůstává právo podat k soudu žalobu proti pravomocnému povolení, jež se dotýká životního prostředí. Pokud však případná pochybení správních úřadů při povolování záměrů řeší až následně soud, který může nezákonné povolení jen zrušit, ale nikoli vydat nové s odstraněnými chybami a nezákonnostmi, znamená to značný zásah do právní jistoty investorů.
- Příklady, kdy to dobře dopadlo: nejvýznamnějším přínosem účastenství spolků je pozoruhodné

- množství zachráněných přírodních hodnot a lokalit před necitlivými stavebními či těžebními záměry
- Spolky nezdržují: Po čtyřech letech aplikace úpravy, která účast veřejnosti radikálně omezila, je zřejmé, že vyloučení veřejnosti z povolovacích řízení povolování staveb nezrychlilo.

Návrh MŽP na novelizaci § 70 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny zní: „*Občanské sdružení je oprávněno za podmínek a v případech podle odstavce 2 účastnit se správního řízení, pokud oznámí svou účast písemně do osmi dnů ode dne, kdy mu bylo příslušným správním orgánem zahájení řízení oznámeno; v tomto případě má postavení účastníka řízení...*“

Výzvu podporují tyto organizace: 8jinak!, Architekti bez hranic, Arnika, Ateliér pro životní prostředí, Auto*mat, Beleco, Calla, CDE, Česká společnost ornitologická, Čmeláci PLUS, ČSOP JARO Jaroměř, ČSOP Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí, ČSOP Rybák Svitavy, ČSOP Strakonice, Děti Země, Frank Bold, Fridays for Future, FRYGATO-EKO, Greenpeace, Hnutí Brontosaurus, Hnutí Duha, Chráníme stromy, Jestřábník, spolek pro ochranu přírody a krajiny, Klub za starou Prahu, Konopa, Koridor D8, Krásné Kobylisy, Krasohledný spolek Dobeška, Libocké občanské sdružení, Limity jsme my, Lipensko pro život, Luridicum Remedium, Nadace na ochranu zvířat, Náš domov (spolek zabývající se ochranou životního prostředí Rudolfova a okolí), NasedímSousedím, NESEHNUTÍ, Občanské sdružení Masarykova čtvrť, Ochrana Roztyl, Okrašlovací spolek Zdíkovska, Olšina, Pankrácká společnost, Pěšky městem, Probuďme Nusle, Proti-plotu, Příroda pro Mokrou, Re-set, Semenec, SEVER, Snesitelné bydlení v centru Prahy, Spolek Hájovna, Spolek chatařů a majitelů Loděnic Radslavská zátoka, Spolek chatařů Radslav, Spolek Krajina Novohradska, Spolek občanů Permanent Nymburk, Spolek Pelyněk, Spolek pro Červený vrch, Spolek pro ochranu příznivých životních podmínek od Bulovky po Šalamounku v Praze 5, Spolek Střížkov 8 - Náš domov, Spolek T.G.M. novevrato.cz, Spolek Za klidnou Papírenskou, Spolek za zachování rázu krajiny Zašové, Spolek za záchranu Klamovky, Spolek Zelená pro Pardubicko, Spolu na Petřínách, Stop Tunelům, STUŽ, Svárovská alej svobody, Svoboda zvířat, Šumava domovem, Šumava Ne Na Prodej, Tilia Thákurova, Tvůrčí produkční skupina Remízek, Újezdský STROM, Univerzity za klima, Za Invalidovnu!, Zelené Roztyly, Zelený dům Chrudim

COP 27: historický moment pro klimatickou spravedlnost, v otázce fosilních paliv ale fiasko

V Egyptě právě skončila letošní klimatická konference OSN a přinesla historický průlom v otázce klimatické spravedlnosti. Svět se po mnoha letech dohodl na zřízení fondu pro financování klimatických škod. Vyspělé země s vysokými emisemi budou prostřednictvím fondu přispívat na úhradu škod způsobených dopady klimatické krize v nejzranitelnějších částech světa. Prostředky z fondu budou určeny zemím, které pociťují dopady změny klimatu

nejpalčivěji, přestože se dosud na kumulaci skleníkových plynů v atmosféře podílely nejméně. Zřízení fondu je tak krokem k narovnání dlouhodobě nespravedlivé situace a významným posunem směrem k principu “znečišťovatel platí”.

Zatímco v otázce dopadů klimatické krize je výsledek COP 27 úspěchem, v oblasti snižování emisí jde o fiasko. Ani letos totiž světoví lídři nedokázali výslovně pojmenovat hlavní příčinu klimatické krize, fosilní paliva. [Text závěrečné deklarace](#) ukazuje opět pouze na uhlí a místo ukončení jeho využívání požaduje stále pouze útlum. Konferenci se tak nepodařilo vyplnit mezeru, kterou v úsilí o snižování emisí zanechala už

lošské dohoda z Glasgow. Ani tam se nepodařilo zahrnout do formulace i ostatní fosilní paliva, ropu a plyn. Ani letošní text navíc nepožaduje odchod od uhlí, nýbrž pouze jeho "útlum". Rozšíření závěrů na všechna fosilní paliva prosazovala mj. Evropská unie pod vedením českého předsednictví, ale také USA, Velké Británie nebo Indie. Proti byly zejména Rusko a Saúdská Arábie.

Evropská unie během klimatické konference oznámila zvýšení svého cíle pro rok 2030. Namísto snížení emisí alespoň o 55 % ohlásila cíl snížit emise o 57 %. Nevládní organizace ale považují za adekvátní ambici EU pro udržení oteplení na hranici 1,5 °C spíše 65 %. Neexistence silné mezinárodní dohody v oblasti útlumu fosilních paliv tak podtrhuje nutnost dostát ambiciózním cílům alespoň na úrovni jednotlivých států.

Jitka Martínková, účastnice COP 26 a COP 27 za Klimatickou koalici, řekla: „Zřízení fondu pro ztráty a škody je obecně dobrou zprávou, je ale potřeba vhodně nastavit jeho fungování. V oblasti snižování emisí je ale konference debakl a návrat v čase o rok zpět. Pokud byl po Glasgow cíl 1,5 °C na kapačkách, dnes upadl do kómatu. Velmi špatnou zprávou je hlavně to, že ještě v roce 2022 nedokáží světoví lídři ani pojmenovat příčinu klimatické krize, tedy spalování fosilních paliv. Bez zásadního útlumu nejen uhlí, ale i ropy a plynu v následujících letech není dosažení cíle 1,5 °C možné. Neřešené emise navíc dále prohlubují klimatické škody i finanční náklady s nimi spojené. Svět je tedy opět odkázán hlavně na individuální závazky jednotlivých států, zejména zemí ze skupiny G20. Evropa by si měla dát velký pozor hlavně na nové kontrakty pro dodávky fosilního plynu.“

Miriam Macurová, expertka na klimatickou politiku v Greenpeace ČR, řekla: „Ačkoli byla klimatická konference v Egyptě označována za implementační, či za konferenci o Africe, přinesla jen málo bodů, které by bylo možné implementovat a provést. Je také zřejmé, že výsledky konference jsou diktovány hlasy fosilních a korporátních lobbistů, a nikoli potřebami a voláním těch nejzranitelnějších. Klimatická spravedlnost nebude dosažena bez splnění a zvýšení závazků v oblasti financování a adaptace na změnu klimatu, bez postupného ukončení využívání všech fosilních paliv a bez toho, aby bohaté země zaplatily za ztráty a škody způsobené nejzranitelnějším komunitám.“

Jan Mrkvička, ředitel humanitární a rozvojové sekce Člověka v tísní a účastník COP27, řekl: „Vytvoření nového fondu, který by měl formou grantů podporovat komunity, které strádající v důsledku klimatické změny nejvíce, je dobrou zprávou. Teď jde o to, aby se to stalo rychle, a aby mechanismus nebyl nastaven tak, že se k financím reálně dostanou jen ministerstva, banky a agentury OSN, které nejsou v přímé pomoci lidem nejefektivnější,“ dodává.“

Tisková zpráva Klimatické koalice

Občané nesouhlasí s dalším rozšiřováním Skiareálu Lipno

V sobotu 10. prosince se v podvečer sešli občané Loučovic a Lipna nad Vltavou na besedě organizované spolkem Lipensko pro život, aby diskutovali o rozšiřování Skiareálu Lipno. Pozvání rovněž přijali i starostové dotčených obcí, pánové Jan Kubík a Zdeněk Zídek, kteří se snažili vysvětlit výhody „modernizace“ skiareálu. Občané požadovali vypsání referenda případně občanského shromáždění. Teprve na základě výsledků by se mělo o výstavbě rozhodnout.

Aktuálně je vedeno územní řízení týkající se projektu výstavby pěti nových sjezdových tratí a dvou lanových drah, přičemž jeho realizace by znamenala odlesnění téměř 15 ha lesa a zabor dalších 10 ha luk. Vliv tohoto záměru byl v rámci

zjišťovacího řízení v roce 2015 krajským úřadem vyhodnocen jako nevýznamný. V červenci 2022 navíc získal pozitivní stanovisko v rámci řízení EIA další projekt na rozšíření Skiareálu Lipno, který počítá se 2 novými sjezdovkami. V součtu by oba projekty znamenaly odlesnění v rozsahu 20 ha. Přitom s tímto novějším projektem již místní občané vyjádřili svůj nesouhlas formou petice.

Nyní sestavili občané s podporou spolku Lipensko pro život novou petici, která požaduje zastavení budování dalších sjezdových tratí na Lipensku, přehodnocení plánovaného rozvoje a provedení důkladného, podrobného a nestranného zhodnocení kumulativních vlivů na životní prostředí. V petici uvádějí, že považují za nepřijatelné, aby byly záměry posuzovány a realizovány tzv. „salámovou“ metodou“ a požadují, aby se tyto stavební záměry staly předmětem důkladné veřejné diskuse s místními občany. Petice získala ve velmi krátkém čase již přes 500 podpisů místních obyvatel.

Obavy občanů se týkají zejména rizika ohrožení pitné vody průsakem vody odebírané z Lipna, která bude ve velkém množství (min. 100 000 m³ ročně) používána k umělému zasněžování, ale také míry odlesnění, které bude velmi pravděpodobně znamenat ztrátu zdrojů pitné vody zničením historických studen, napájených z povrchových pramenů v dané oblasti. Odborníci dále upozorňují na výskyt zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin. Jedná se například o několik druhů netopýrů, veverka obecnou nebo krkavce velkého. Nelze vyloučit výskyt dalších zvláště chráněných druhů, jako je los nebo někteří plazi, jejichž přítomnost v území potvrzují i pozorování místních obyvatel.

Starosta obce Loučovice pan Kubík a starosta Lipna nad Vltavou pan Zídek, kteří byli doprovázeni developerem panem Milošem Kratochvílem, se v rámci bouřlivé diskuse museli vypořádat s dotazy občanů na dopady projektů na místní obyvatele. Ti již nyní trpí zvýšeným hlukem způsobeným rolbami a sněžnými děly, znečištěním prostředí nebo světelným smogem.

„Hluk sněžných děl se po večerech nese až na Malšín, vzdálený vzdušnou čarou zhruba čtyři kilometry. Je nesmysl, aby v případě realizace tohoto projektu nedošlo k negativním dopadům na život v pár set metrů vzdálené Dvorečné. Stejně tak, když si vzpomenu na vlnu nevole v době, kdy s ohledem na zvýšenou kůrovcovou aktivitu bylo skutečně nutné provést těžbu na Luči, považuji kácení tolika hektarů zdravého lesa jen z důvodu výstavby na naprosto zcestné. Nejsem ve své podstatě odpůrcem mírného zlukrativnění a oživení Loučovic, je ale třeba obec rozvíjet smysluplně a s ohledem na okolní přírodu i názory místních,“ sdělila k problematice Kristina Šimová. Z diskuse následně vyplynulo, že by mělo v Loučovicích vzniknout záchranné parkoviště pro turisty, což by znamenalo značné dopravní zatížení a snížení kvality života.

„Pan Kratochvíl ještě loni tvrdil, že vítá iniciativy občanů. Svůj příspěvek však zahájil osobním útokem na Pavlu Setničkovou, předsedkyni spolku Lipensko pro život, nepodloženým napadáním informací, které prezentovali zástupci spolků. Je smutné, že lidé hájící další betonování Lipenska sahají k osobním útokům, když jim docházejí argumenty,“ říká Eva Peclová, majitelka chalupy ve Dvorečné.

„Žijeme v demokratické společnosti. Máme právo na informace o stavebních záměrech a právo na zdravé životní prostředí. A máme také právo zdravé životní prostředí bránit. Máme podporu tisíců lidí podepsaných pod peticí a postupujeme striktně v mezích zákona. Na rozdíl od developerů a jejich podporovatelů z řad místních politiků i nadále budeme soustředit na věcnou podstatu lipenských problémů,“ komentovala průběh besedy předsedkyně spolku Lipensko pro život Pavla Setničková Nováková.

„Sjezdovky v rozsahu 20 ha vykáceného lesa, které reálně poslouží asi 2 měsíce v roce, jsou přemrštěné projekty. Lidé sem jezdí hlavně za přírodou. Pojdme ji chránit i pro další generace a myslet pouze ekonomicky. To se nám může v budoucnu vymstít, protože příroda a lesy jsou náš jedinečný poklad,“ řekla Olga Alexandrovna Cháb Makovecká, obyvatelka Lipna nad Vltavou od r. 2005.

„Z debaty jsem se dozvěděl, že sjezdovky se budou budovat proto, aby se v Loučovicích mohlo postavit velké parkoviště. Což, mě o přínosu pro naši obec nepřesvědčilo,“ vyjádřil se pan Jan Vojtíšek z Loučovic.

Tisková zpráva Lipenska pro život

Spěch s výběrem úložiště na úkor obcí i budoucí bezpečnosti

Platforma proti hlubinnému úložišti zásadně nesouhlasí s plánem Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) podat na počátku roku 2023 nové žádosti o stanovení průzkumných území pro vyhledávání hlubinného úložiště vysoceradioaktivních odpadů, protože nebyl přijat slíbený zákon, který by posílil práva obcí. Odmítá také návrh na urychlení výběru finální a záložní lokality z dnešních čtyř již v roce 2028. Toho půjde dosáhnout jen zkrácením času plánovaných geologických prací na polovinu s významným dopadem na budoucí dlouhodobou bezpečnost konečného úložiště. Shodli se na tom starostové i zástupci spolků, kteří se sešli na 12. shromáždění členů Platformy v Cejli na Vysočině, která spadá pod jednu z lokalit zvanou (Čertův) Hrádek. S tímto názorem také starostové seznámili ministra průmyslu Síkelu na jednání v úterý 6. prosince.

SÚRAO připravilo návrh reagující na podmínku urychlit zprovoznění hlubinného úložiště do roku 2050, pokud chce vláda označovat jadernou energetiku jako udržitelnou technologii v rámci taxonomie Evropské unie. Hluboké vrty a experimenty v nich klíčové pro získání geologických dat mají být podle představ Správy zrealizovány během 3,5 let, patrně tedy některé ani odvrtné nebudou. Podle České geologické služby jsou geologické práce důležité pro výběr finální lokality pro úložiště naplánované na sedm let, ale nyní má k rozhodnutí dojít již na začátku roku 2028. Reálně tak hrozí, že definitivní lokalita bude vybrána na základě hodně neúplných geologických dat.

Přestože již na začátku příštího roku hodlá SÚRAO požádat Ministerstvo životního prostředí o povolení průzkumných území pro vyhledávání úložiště na lokalitách Březový potok (v Pošumaví), Horka (na Třebíčsku), Hrádek (na Jihlavsku) a Janoch (u Temelína), doposud nebyl předložen návrh zákona, který by zajistil respektování zájmů obcí a jejich občanů, jak je požaduje atomový zákon i evropská směrnice o jaderných odpadech. Ministerstvo průmyslu v minulosti pouze dopracovalo návrh nového zákona „o řízeních souvisejících s hlubinným úložištěm radioaktivního odpadu“. Avšak navržená míra zapojení obcí a veřejnosti do procesu rozhodování o výběru lokality je v něm nedostatečná. Nelze jej tedy vydávat za naplnění slibů daných obecním samosprávám a to včetně naplnění programového prohlášení dnešní vlády.

Petr Klásek, mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti řekl: *„V Programovém prohlášení vlády je uvedeno také: „Posílíme práva dotčených obcí při případném rozhodování o umístění hlubinného úložiště. Budeme vyhodnocovat i jiná řešení, než je konečné umístění hlubinného úložiště v ČR.“ Proto návrh a přijetí zákona, který by postavení obcí posílil a postavil na rovnoprávnou úroveň, stále obce očekávají. A to s tím, že bez souhlasu dotčených obcí nebude na jejich správních územích úložiště umístěno.“*

„Případné plánované průzkumné práce by měly mít jasně stanovená kritéria výběru vhodného místa pro úložiště. Stát také navrhuje budování dalších jaderných reaktorů, a tím i zvyšování množství vyhořelého jaderného paliva, bez jasné

a obecně přijatelné představy o tom, jak problém radioaktivního odpadu vyřešit. Neměly by být prováděny žádné průzkumné práce, dokud nebudou vyřešeny a zákony ošetřeny body vládního prohlášení.“

[Platforma proti hlubinnému úložišti](#) sdružuje 52 členů (35 obcí a měst a 17 spolků) za účelem prosazení změny v přístupu státu k nakládání s vyhořelým jaderným palivem a dalšími radioaktivními odpady, který se nebude omezovat jen na hlubinné úložiště. Platforma dále prosazuje, aby rozhodnutí o výběru lokality pro případné ukládání bylo podmíněno předchozím souhlasem dotčených obcí.

Tisková zpráva Platformy proti hlubinnému úložišti

Kvetoucí trávníky a květnaté pásy v Českých Budějovicích podporují opylovače

Trvalou součástí Českých Budějovic se již staly extenzivně sečené městské trávníky i tzv. květnaté pásy. V obou případech jde o plochy, kde po celou sezónu kvetou byliny a nabízejí potravu motýlům, včelám, čmelákům a dalšímu hmyzu. Biologové a ochránci přírody provádějí na všech plochách jejich monitoring.

„Mohlo by se zdát, že v zimě není v monitoringu kvetoucích ploch co dělat. Opak je ale pravdou. Právě teď vrcholí práce na určování nasbíraného materiálu hmyzu i fotografií pořízených v sezóně,“ vysvětluje entomolog Jiří Řehounek, který má monitoring na starosti ve spolku Calla.

Od počátku biologové pečlivě sledují, jak si jednotlivé kvetoucí plochy vedou. Botanici provádějí především monitoring zaměřený na složení rostlinných společenstev u extenzivně sečených trávníků a na uchycení kvetoucích bylin u vysévaných květnatých pásů. Entomologové se zaměřují na výskyt vybraných skupin hmyzu, hlavně motýlů, blanokřídlého hmyzu (včely, čmeláci, vosy, kutilky aj.) a býložravých brouků. Každoročně také srovnávají kvetoucí trávníky a květnaté pásy s plochami sečenými několikrát ročně nakrátko. Výsledky ukazují, že jak extenzivně sečené trávníky, tak i květnaté pásy hostí mnohem větší množství hmyzích druhů i jedinců, než krátce střižené trávníky.

„Díky extenzivně sečeným trávníkům a květnatým pásům vykvétou každoročně v Českých Budějovicích běžné luční byliny, např. kopretiny, zvonky, chrpy nebo chrastavce. Zaznamenáváme na nich však i některé vzácnější nebo ohrožené druhy rostlin. Také druhová rozmanitost původních lučních druhů rostlin je na řadě lokalit překvapivě vysoká. V normálně sečených trávnících většina druhů nestihne ani vykvést, natož se vysemenit,“ říká Klára Řehounková z Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity.

„Pro samotářské včely jsou velice důležité druhově rozmanité trávníky. Mnoho druhů totiž vyhledává pouze květy určitého druhu rostliny. Příkladem může být pískorypka chrastavcová, která hledá potravu na chrastavcích. Díky extenzivnímu sečení se na některých budějovických trávnících vyskytuje pravidelně,“ uvádí entomolog Michal Perlík z Biologického centra AV ČR, který se na monitoringu kvetoucích trávníků podílí.

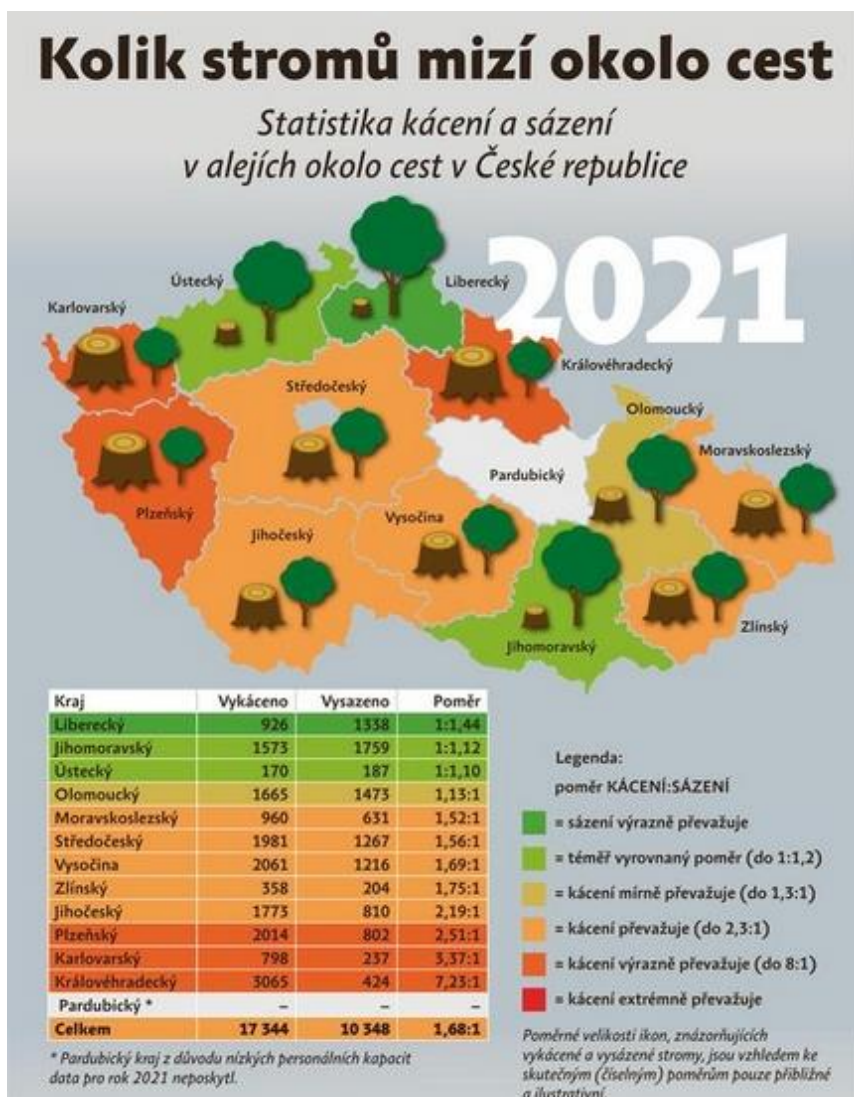
„Opylovači čelí v současné době mnoha různým problémům od ztráty přirozeného prostředí, přes používání pesticidů až po nevhodnou péči o jejich stanoviště. I drobné změny v péči o městskou zeleň nebo soukromé zahrady jim přitom mohou významně pomoci,“ říká koordinátor monitoringu Jiří Řehounek z Cally a dodává: „Jsme rádi, že v Českých Budějovicích se daří nejen měnit péči o městské trávníky směrem k přírodě blízkým opatřením, ale i vysvětlovat změny široké veřejnosti. Dokladem toho je i narůstající množství extenzivně sečených soukromých zahrad.“

Jiří Řehounek

Stromy podél silnic stále především kácíme a jen výjimečně sázíme

Ve dvanácti krajích v roce 2021 krajské správy silnic vysázely 10 348 stromků. 17 344 stromů vykácely. Za tři pokácené stromy tedy vracíme do krajiny podél silnic sotva dvě sazenice. Tento trend se od roku 2003 nemění, přes různé proklamace politiků i příslušných ministerstev, přes vyhlašované dotační programy na ochranu krajiny i přes ojedinělé zvraty k lepšímu v některých krajích. Znamená to, že degradace naší krajiny pokračuje. Zelená síť podél komunikací mizí, přibývá zpevněných ploch a pokračuje fragmentace krajiny, kdy malé ostrůvky volné půdy mezi technickými stavbami nejsou sto plnit svoji funkci.

Z celkového počtu stromků vysázených v roce 2021 bylo podle údajů silničářů pouze 4,7% vysázeno jinde, než u silnic, kde se kácelo. To by mohla být dobrá zpráva, kdyby nebyla za posledních 5 let ojedinělá. V roce 2020 to bylo například 34 % sazenic, které byly vysázeny jinde, než kde došlo k ekologické újmě kvůli kácení stromů.

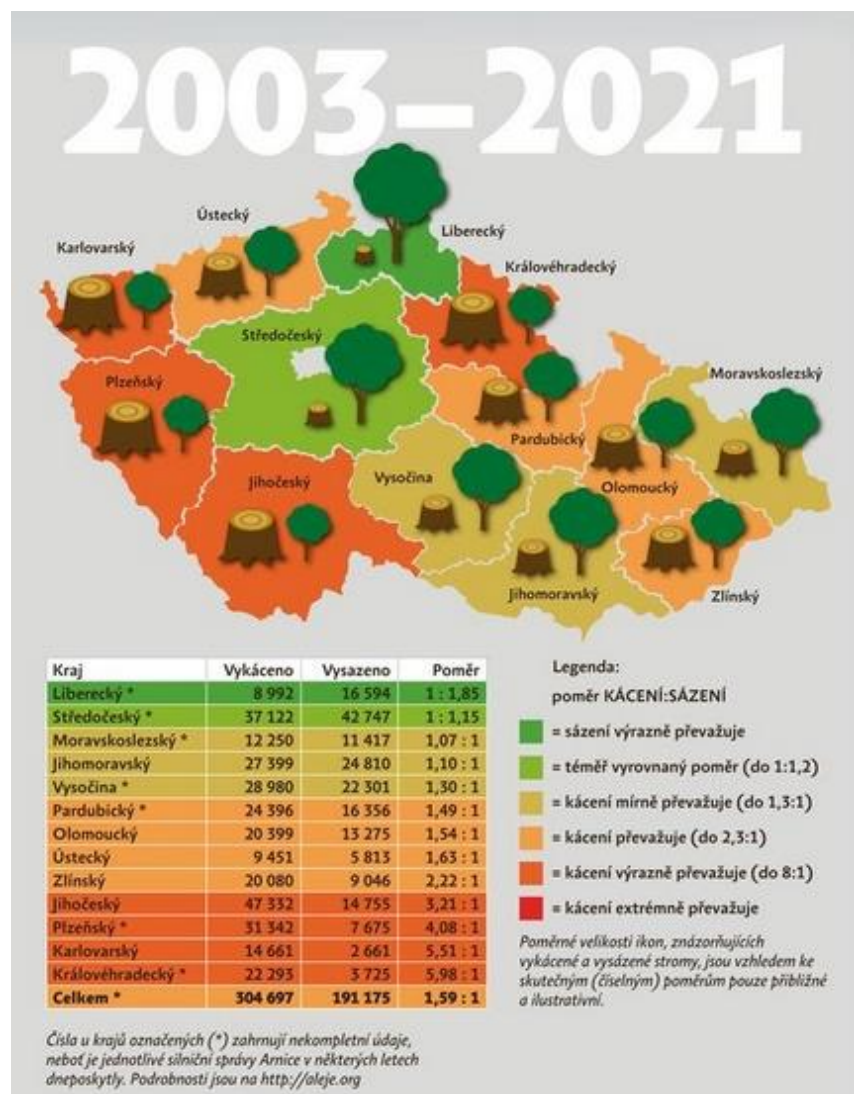

V roce 2021 udělali pro stromy nejvíce silničáři v Libereckém kraji, kde za 926 vykácených stromů vysázeli 1 338 nových. Opačný konec pomyslného žebříčku opět obsadil Královéhradecký kraj, kde po masivním kácení (3 065 pokácených stromů, to je nejvíce pokácených stromů za rok 2021 v ČR) vysázeli jen 424 stromků. Tento kraj tak dalším rokem potvrzuje, že význam zdravé a pestré krajiny pro něj není prioritou. Zůstává pevně usazen na posledním místě naší statistiky, podle které se v Královéhradeckém kraji u silnic dlouhodobě nejvíce kácí a nejméně sází.

Podle údajů krajských správ silnic se v roce 2021 méně kácelo a více sázelo také v Jihomoravském kraji (1 759 vysazeno, 1 573 vykáceno) a v Ústeckém kraji (187 vysazeno, 170 vykáceno). Poměrně dobře vychází statistika ještě pro Olomoucký kraj (1473 vysazeno, 1665 vykáceno). Kromě Královéhradecké kraje mizely stromy podél silnic nejvíce v Karlovarském (237 vysazeno, 798 vykáceno) a Plzeňském kraji (802 vysazeno, 2014 vykáceno).

Dlouhodobě převládá kácení, neboť od roku 2003 zmizelo od našich krajských silnic více než 304 tisíc stromů, které nahradilo jen 191 tisíc sazenic. To odpovídá sotva 2 vysazeným stromkům za 3 poražené stromy. Zachování vzrostlých stromů v krajině tak zůstává prioritou jen pro část veřejnosti a ekologické spolky. Stromy jsou tématem jen pro některé politiky zejména v době volební kampaně a pouze formálním tématem také pro vládní strategické dokumenty.

„Osmnáct let (od roku 2003) je už i pro stromy docela dlouhá doba, abychom viděli, že to, co se děje se stromy podél silnic a tedy i s naší krajinou, není obrat k lepšímu. My jen přešlapujeme na místě,“ říká RNDr. Marcela Klemensová, vedoucí kampaně Zachraňme stromy.

A tak si znovu zopakujeme, co nejvíce brání péči o stávající stromy a výsadbám nových alejí podél silnic ve správě krajů:

- Nejsou peníze na údržbu stávajících vzrostlých, ale i nedávno vysazených stromů. Provozní rozpočty státních organizací i soukromých vlastníků nepočítají s dostatečnou položkou na obnovu a údržbu zeleně. Dotační tituly poskytují finance na 3-5 let údržby nových sazenic. Žádný strom za pět let nedosáhne dospělosti.
- Projektová dokumentace pro výstavbu nových a rekonstrukci stávajících silnic se stromy většinou nepočítá. Zejména, pokud jde o projekty vytažené po několika letech ze šuplíku.
- Osoby odpovědné za koncepci silniční vegetace na správách silnic většinou nemají dostatek kompetencí a znalostí k prosazování změny.
- Chceme sázet a obnovovat aleje v bezpečné vzdálenosti od vozovky, což je dobré pro stromy i provoz na silnici. Silničáři ale nemají vhodné pozemky ani podmínky pro jejich

získání.

- Vlastníci pozemků u silnic údajně nechtějí stromy na svém pozemku. Zdá se, že tady vážně komunikace a motivace.

Žádné oficiální statistiky o kácení a výsadbě alejí podél silnic na celostátní úrovni neexistují. Souhrnné přehledy proto od roku 2003 zpracovává spolek Arnika dotazováním u jednotlivých krajských správ údržby silnic. Přesto jsou statistiky neúplné a chybí informace, jak jsou nové výsadby úspěšné nebo kolik stromů vysázených u silnic před deseti lety zdárně prospívá.

Tisková zpráva Arniky

Alej roku 2022, jak si která vede?

Hlasování o nejoblíbenější alej roku 2022, do kterého se zapojila široká veřejnost, odstartovalo na začátku listopadu. Hlasování probíhá na webu www.alejroku.cz, kde i vy můžete přidat svůj hlas. Lidé až dosud neviděli, kolik hlasů jednotlivé aleje nasbíraly a jak si v soutěži vedou. Od včerejšího dne až do Silvestra odtajňujeme počty hlasů. Podívejte se, jak je na tom vaše alej a posuňte ji na lepší místo!

Stav hlasování bude viditelný až do soboty 31. 12. do 12:00 hodin. Hlasování skončí 11. 1. 2023 ve 12:00, takže posledních několik dní počty hlasů opět neuvídíte. Hlavní vítězka za celou Českou republiku a 14 krajských vítězek tak určitě budou velkým překvapením.

Hlasovat může každý, ale pouze jednou:

1. na stránce www.alejroku.cz/2022 si vyberte alej, které se vám nejvíce líbí;
2. klikněte na obrázek vybrané aleje;
3. počkejte na přesměrování na stránku vybrané aleje, vpravo vyplňte hlasovací formulář a klikněte na tlačítko "Odeslat";
4. potvrďte svůj hlas na emailové adrese, kterou jste uvedli, kliknutím na odkaz, teprve pak se váš hlas započítá.

Cílem ankety je přitáhnout pozornost veřejnosti k alejím, které patří ke zdravé a fungující krajině. Vzrostlé stromy nám totiž pomáhají zmírňovat následky veder a přivalových srážek. Hledejte s námi nejkrásnější vzrůsná stromořadí, upozorněte na ty, kterým hrozí zánik, a představte nám mladé aleje, které jste sami vysadili, a o které budete pečovat i v příštích letech.

Tisková zpráva Arniky

Jak zlepšit druhovou pestrost středoevropských lesů? Národní parky Šumava a Bavorský les zpracovaly manuál

Úbytek biodiverzity, tedy druhové rozmanitosti, trápí celou Evropu. Biodiverzita evropských lesů je v současnosti značně ohrožena intenzivním využíváním krajiny a probíhajícími změnami klimatu. Ohroženy jsou zejména skupiny druhů vázaných na tlející dřevo, především hmyz, houby, lišejníky a mechorosty, ale také staré stromy a nevšední dřeviny. Právě tato skutečnost vedla k tomu, že v posledních třech letech oba národní parky společně s Goethovou univerzitou ve Frankfurtu zkoumaly, jak můžeme aktivně podpořit

početnost a rozmanitost těchto druhů.

„Mezi hlavní aktivity patřilo ponechávání dřevní hmoty tam, kde bylo třeba aktivně zasahovat proti kůrovcům, jednalo se především o odkorňování, drážkování a loupání tak zvaně nastojato. Dále byly některé menší oblasti obohaceny o dřevo jedle, která vytváří domov pro specializované druhy organismů,“ vysvětluje oborný manažer projektu za českou stranu mezinárodního projektu Jaroslav Červenka z Národního parku Šumava.

„Na bavorské straně byly navíc vysazovány tisy a jilmy a uvolňovány již přítomní jedinci těchto druhů. Jednalo se opět o dřeviny, které hostí specifické druhy organismu. Celkově se takto povedlo podpořit rozvoj biodiverzity na více než 210 ha,“ doplňuje mykolog Národního parku Bavorský les Petr Karasch.

Jedním z hlavních cílů projektu bylo založit dlouhodobý monitoring. Zajímá nás, jaký efekt má navýšení tlejícího dřeva na cílové skupiny druhů a obecně na biodiverzitu. To, že tlející dřevo podporuje druhovou pestrost víme, ale jaký bude efekt konkrétně na našich různorodých lokalitách, ukáží až výsledky dlouhodobých měření.

Za „velký pilotní projekt“ označil Peter Karasch z Národního parku Bavorský les jednu mimořádnou projektovou aktivitu. „V laboratoři jsme vypěstovali vzácné dřevožijné houby, například troudnatec růžový. Ty jsme pak naočkovali do rozmístěných kmenů,“ říká mykolog. Díky této aktivitě budou podpořeny ohrožené druhy hub a může dojít k rozšíření jejich populací.

Hlavním výstupem projektu má být manuál na podporu biodiverzity ve středoevropských lesích. „Nyní nás čeká několikaletý monitoring všech opatření. Na plnohodnotné výsledky si musíme počkat. I přesto se povedlo vydat souhrnný materiál, který shrnuje různé přístupy podpory druhové rozmanitosti v našich lesích. Nazvali jsme ho: „Podpora biodiverzity ve středoevropských lesích – koncepce pro lesníky a pracovníky ochrany přírody,“ říká Jaroslav Červenka.

Brožuru Podpora biodiverzity ve středoevropských lesích je možné zdarma stáhnout zde: bit.ly/biodiverzita_koncepce.

Tisková zpráva Správy NP Šumava

Přikrmujete ptáky? Dělejte to správně a zodpovědně, vyzývají ornitologové veřejnost

Pozorování ptáků na krmítku patří k oblíbeným a snadným způsobům, jak poznávat ptactvo našeho okolí. Převážně v období mrazů a sněhové pokrývky, kdy ptáci mají méně dostupné potraviny, můžeme krmením pomoci běžným druhům ptáků navštěvujícím krmítko. Na 6.–8. ledna 2023 Česká společnost ornitologická (ČSO) připravuje pátý ročník sčítání ptáků na krmítkách Ptačí hodinka, pomocí kterého chce zjistit více o chování a populacích zimujících ptáků, významu přikrmování a odhalit další zajímavé výsledky. Program je určený pro širokou veřejnost. Více informací o programu i přikrmování a poznávání ptáků je k dispozici na webu [Ptačí hodinka](http://Ptačí_hodinka).

Sýkora koňadra létá pro jednotlivá semínka, která ihned sežere v nedalekém keři. Brhlík lesní si jich nabere plný zobák a odletí je schovat do spíže. Zvonek zelený sedí v krmítku a loupe jedno semínko za druhým. „Pozorování ptáků na krmítku je skvělá možnost zjistit, jak se jednotlivé druhy ptáků chovají, jak vypadají a kolik jich na krmítko létá. Pokud se rozhodneme přikrmovat a budeme se držet několika zásad, můžeme ptákům navštěvujícím krmítka přikrmováním pomoci. Musíme mít ale na paměti, že umístěním krmítka na svou zahradu, balkon či parapet na sebe bereme zodpovědnost a ptákům můžeme v případě nesprávného krmení paradoxně ublížit. Zároveň se teprve postupně dozvídáme i o dalších možných rizicích spojených s intenzivním krmením,“ upozorňuje Ondřej Belfín z ČSO.

- Kdo létá na krmítko? Infografiky a kvízy najdete [zde](#).

Potrava ptáků, kteří u nás zimují, je převážně rostlinná a tvoří ji různá semena, bobule a jiné plody. „Osvědčenou potravou na krmítku jsou slunečnicová semena. Vrabci nebo hrdličky uvítají také obilná zrna jako oves, pšenice a pšeničky. Když ponecháme několik jablek na stromě, budou nám vděční kosi a kvíčaly, a budeme-li mít štěstí, dočkáme se i pestrých severských návštěvníků – brkoslavů severních. Strakapoudy, sýkory či brhlíky nejlépe pohostíme tukovou směsí, kterou můžeme zakoupit v podobě lojových koulí. Lojové koule umísťujeme do krmítek bez sítěk, které jsou zbytečný jednorázový plast a po spadnutí je mohou sežrat psi nebo ježci,“ vysvětluje Dita Hořáková z ČSO.

Naprostě nevhodné jsou kuchyňské zbytky. „Krmítko není popelnice. Proto do něj nedávejme slaná, sladká, kořeněná, přepálená, uzená nebo zkažená jídla. Ptákům způsobují těžké zažívací potíže a leckdy i smrt. Z kuchyně ale můžeme použít ovesné vločky, strouhanku z nesoleného pečiva, strouhanou mrkev, vařenou rýži či vařené brambory,“ doporučuje Hořáková.

- Čím přikrmovat ptáky na krmítku? Zjistíte na ptacihodinka.cz/cim-krmit.

Ornitologové také upozorňují, že není vhodné ptáky překrmovat. „Pokud je krmítko půl dne prázdné, ptákům to neublíží a navíc ho snáze udržíme v čistotě. Je důležité denně z krmítka odstraňovat trus a zbytky potravy. Sami bychom také jistě nechtěli jíst ze špinavých talířů. Důležité je krmítko každý týden také vyčistit. Takto lze preventivně předcházet šíření ptačích chorob,“ dodává Belfín.

Shlukování u krmítka má totiž i svá rizika. „Ptáci jsou tu v těsném kontaktu a snadněji se mezi nimi šíří choroby. Pokud pořizujeme nové krmítko, raději zvolíme několik menších než jedno veliké. Také dbáme na to, aby šlo snadno rozebrat a vyčistit a mělo stříšku či zásobník jako ochranu před vlhkostí. Vhodné krmítko brání míchání trusu, slin a zbytků. Pokud to naše krmítko nesplňuje, o to důležitější je pravidelné čištění,“ říká Belfín.

- Více k výběru krmítka na ptacihodinka.cz/vyber-krmitka.

Čím častěji krmítko sledujeme – tím lépe. „Můžeme tak už v zárodku odhalit, že máme na krmítku nemocného ptáka. Poznáme ho podle toho, že je načepýřený, malátný, apaticky posedávání v blízkosti krmítka i několik minut a vypadá, jako by spal či ztratil plachost. Je potřeba ihned reagovat a zabránit dalšímu šíření choroby. Okamžitě odstraníme krmítko ze všech míst. Vydrhneme je a vydezinfikujeme slabým roztokem Sava, důkladně opláchneme a necháme vyschnout. Znovu začneme krmít nejdříve za 14 dní. Zároveň výskyt nemoci ohlásíme ČSO. O výskytu nakaženého ptáka je

dobré informovat i sousedy v okolí nebo místní samosprávu,“ informuje Belfín.

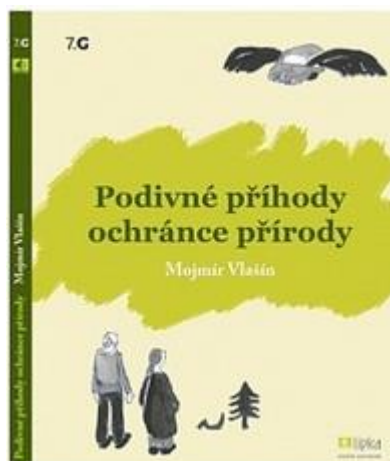
- Více k tématu chorob na krmítku na birdlife.cz/choroby.

Ptačí svět je pestrý, plný poletujících a poskakujících opeřenců, kteří nám lidem dělají radost, pokud zrovna přiletí na naše krmítko. Přikrmujme proto správně a zodpovědně, abychom jim neškodili.

Tisková zpráva ČSO

VYŠLO

Podivné příhody ochránce přírody

Lipka a Sedmá generace vydávají společně povídkovou prvotinu brněnského ochránáře Mojmíra Vlašína. Knížka obsahuje 43 příběhů, k nimž připojily ilustrace Kateřina Jelínková a Naďa Johanisová.

„I když mnohé z příběhů mohou čtenáři připadat až neuvěřitelné, dosvědčuju, že všechny opravdu prožil a v popisovaných událostech mnohokrát prokázal patřičnou míru ochránářské nesmlouvavosti dokonce větší, než by se z textů mohlo jevit,“ cituje web Sedmé generace z předslvu Aleše Máchala.

Další informace o knižní novince, krátkou ukázkou a možnosti zakoupení najdou zájemci zde: <https://sedmagenerace.cz/podivne-prihody-ochrance-prirody/>.

Jiří Řehounek

Pohlazení po duši od Mojmíra Vlašína

Ve všech pohromách, které se na nás valily či valí, je záhodno uchovat optimismus. Proto se postupně stávám znalcem knih, které člověku zvedají náladu a dají se číst kolem dokola. Do takové tematické knihovničky velice dobře zapadá i nová kniha zoologa a nestora ochrany přírody [Mojmíra Vlašína](#). Soubor povídek pod názvem Podivné příhody ochránce přírody vydala ve spolupráci s časopisem Sedmá generace Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání. Svižně psané texty zkušeného autora jsou doplněny zajímavými ilustracemi Kateřiny Jelínkové a Nadi Johanisové. Knížku lze objednat také zde: <https://www.lipka.cz/povidky-mojmir-vlasin>.

Zdeňka Petáková

Za Evropu bez kožešin

Naším cílem je ukončit kožešinové farmy v celé EU, a rovněž zamezit obchodu s kožešinovými výrobky na území členských států. Kromě krutosti, kterou způsobuje zvířatům, kožešinový průmysl navíc znečišťuje půdu, vodu i ovzduší. Evropská komise považuje znečišťování ovzduší za jeden z hlavních problémů kožedělného průmyslu. A protože víme, že i Vám záleží na životním prostředí, doufáme, že se do kampaně zapojíte s námi!

Pustte si nové kampaňové video, díky kterému se

o iniciativě může dozvědět ještě více lidí. Proto ho prosím pošlete dál. A podpořte naši kampaň!

Odkazy na video najdete zde:

<https://www.instagram.com/reel/CmGhJ5ajwVr/>

<https://www.facebook.com/SvobodaZvirat/videos/670471254612886>

Pojďte se společně s námi postavit za Evropu bez kožešin a udělat velký krok k lepšímu životnímu prostředí i ochraně zvířat.

Lucie Hemrová, Svoboda zvířat

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Drůbeží pštrosi

S počínající zimou tu máme opět i ptačí chřipku. A s ní i nařízení Státní veterinární správy, jež píše v aktuální tiskové zprávě, že „všem chovatelům drůbeže s výjimkou běžců a holubů od zítřejšího dne zakazuje chovat drůbež pod širým nebem...“

Patří tedy pštrosi mezi drůbež? Protože se necítím být odborníkem na zemědělskou tematiku, poradil jsem se s internetem. A na webu Veterinární a farmaceutické univerzity jsem se dozvěděl, že „drůbeží se rozumí domácí drůbež včetně ptáků, kteří nejsou považováni za domácí, ale jsou chováni jako domácí zvířata, s výjimkou běžců.“ Web dále uvádí, že k drůbeži řadíme

hrabavé, vrubozobé a dokonce i domácí holuby, u nichž to považuje za „zvláštní“, ale v souladu s definicí.

Takže pštrosi, emuové ani nanduové drůbeží nejsou, ani když je chováme v ohradách. Jen by to měl někdo prozradit Státní veterinární správě.

Jiří Řehounek

Atomové teplo pro Brno

Dodatkem se 14. prosince na program jednání vlády dostal záměr horkovodu Dukovany – Brno a zodpovědní ministři byli nakonec řešením tepla pro Brno zaúkolováni. Po roce 2030 má tato investice zajistit až 50 % tepla pro Brno. Krom jiného to znamená 42 km dlouhý napaječ a 20 km dlouhé rozvody kolem města. Od Dukovan to vše mají stavět a provozovat Teplárny Brno, což je třeba klíčový rozdíl proti horkovodu z Temelína do Českých Budějovic, kde toto řeší ČEZ.

Citace z podkladu pro vládu o ekonomice: „Výstavba projektu je investičně náročná a dosahuje výše téměř 15 mld. Kč v cenové hladině roku 2022. Pro financování realizace projektu je uvažováno s financováním vícedrožovým a musí být nevyhnutelně doplněno také úvěrem. Investiční výdaje vč. zahrnutí vlivu inflace v době realizace pak dosahují hodnotu 19 mld. Kč. Pro úplnost se uvádí, že záměr Projektu musí splňovat veškeré podmínky příslušného dotačního programu (předpokládá se podpora z Modernizačního fondu) a požadavky evropské legislativy, zejména pak pravidla pro čerpání veřejné podpory, aby záměr bylo možné

z veřejných prostředků vůbec financovat.

Dotace pro Projekt je předběžně uvažována ve výši 50 % investičních nákladů, tedy cca 9,5 mld. Kč tak, aby bylo možné udržet konkurenceschopnou cenu tepla na území města Brna. Při realizaci projektu bez dotační podpory by cena tepla ve městě Brně výrazně překročila konkurenceschopnou cenu a mohlo by dojít k odklonu od využívání soustavy zásobování tepelnou energií ve městě Brně a k posílení ekologicky škodlivých zdrojů tepla."

Slušná páłka, a to třeba jeden z potřebných tunelů je hotový třicet let a druhý z 10 % též (zbývá cca 900 m). „Náš“ 25 km horkovod z Temelína do Českých Budějovic je nově přesoutěžený na 1,7 miliardy.

Mimo to vláda již 9. 11. rozhodla o rozšíření Národního plánu obnovy o vyprojektování horkovodu za těžko uvěřitelných 531 milionů Kč! A na programu probíhající schůze Poslanecké sněmovny je návrh Ivana Adamce, Pavla Blažka, Kláry Dostálové, Aleny Schillerové, Petra Fialy a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 416/2009 Sb., tedy liniový, který mezi stavby, u nichž bude snadnější obejít zájmy vlastníků pozemků, řadí právě horkovod Dukovany - Brno. Viz [sněmovní tisk 295](#).

Městská společnost Teplárny Brno a ČEZ podepsaly letos 20. června Memorandum o spolupráci na přípravě horkovodu. Stalo se pod patronací premiéra Fialy, čímž projekt městského vytápění získal dnešní vládní rozměr. Žel ono Memorandum se mi na webu nepodařilo dohledat, pokud tam vůbec někde je.

Vážné výhrady k záměru řešit cestou vlády náhradu zdrojů tepla v Brně vzneslo během připomínkování stručného podkladu i Ministerstvo financí, popsáno [například v článku](#).

Jak to ale vypadá z odpovědí Ministerstva průmyslu, ani jejich vládní kolegové, tím méně veřejnost se nedozví podrobnější ekonomické parametry. Odpověď Ministerstvu financí: *"Detailní ekonomický rozbor projektu je předmětem hodnocení a analýz zpracovávaných v současné době projektovým týmem. Součástí rozboru bude také soubor citlivostních analýz i vztah výše dotace a různých zdrojů financování k výsledné ceně tepla. Vzhledem k tomu, že se jedná o obchodní tajemství a práce v současnosti probíhají, není možné tato data začlenit do materiálu."* Nechtěl bych být budoucím odběratelem tepla v Brně.

Mimochodem stejné utajování týkající se nového reaktoru v Dukovanech používá MPO dodnes, změna ministra nepomohla. O zpřístupnění Analýzy investorských modelů výstavby nového jaderného zdroje se s úřadem [soudíme od roku 2020](#).

Nejsou v poměru ceny a výsledného efektu přeci jen lepší řešení? [Zamýšlí se Oldřich Sklenář](#) z Asociace pro mezinárodní otázky. A pro jistotu: *"Tepelná energie z JE není „nevyužitým vedlejším produktem“, obdobně jako na jiných zdrojích dochází v důsledku odběru tepla ke snížení výroby elektřiny."*

Edvard Sequens

Korejská KHNP v tendru na nové Dukovany

Společnost KHNP (dceřiná firma elektrárenského koncernu KEPCO) se účastní tendru na dodávku nového bloku pro jadernou elektrárnu Dukovany, přestože stejně jako EDF nemá k dispozici plnohodnotný

referenční projekt (a na rozdíl od Westinghouse). Reaktory APR 1400, které firma v současné době provozuje a staví v Jižní Koreji a Spojených arabských emirátech, mají vyšší výkon, než je v podmínkách tendru požadováno. V tendru proto pravděpodobně nabídne modifikovanou verzi APR 1000, která dosud nebyla postavena ani posouzena jaderným dozorem.

Česká strana bude pravděpodobně pro potřeby tendru akceptovat jako referenční projekt výše zmíněný reaktor APR 1400. Vedle Jižní Koreje a Spojených arabských emirátů byla konstrukce APR 1400 prověřena také jaderným dozorem Spojených států. V roce 2019 vydal NRC (Nuclear Regulatory Commission) konstrukční osvědčení, třebaže KHNP neusiluje v USA o žádnou zakázku.

V jihokorejských elektrárnách Šin Kori a Šin Hanul jsou provozovány tři reaktory APR 1400, další tři bloky ve stejných lokalitách KHNP staví. V roce 2010 získala KHNP zakázku na dodávku čtyř reaktorů KHNP pro jadernou elektrárnu Barakah ve Spojených arabských emirátech, kde v současnosti provozuje tři bloky a

jeden staví. Cena jednoho bloku ve Spojených arabských emirátech je uváděna na úrovni 5 miliard dolarů bez finančních nákladů a 7,5 miliard dolarů při jejich započítání. Pro výstavbu v Evropě by ovšem musela být konstrukce bloku upravena, neboť v SAE nezahrnuje bezpečnostní prvky, jež jsou v Evropě vyžadovány (například dvojitý kontejnment nebo jímka pro záchyt taveniny pro případ havárie s tavením aktivní zóny reaktoru). Cenový odhad po zakomponování těchto prvků zatím není veřejně dostupný.

V současné době nelze z veřejně dostupných zdrojů zjistit, jak daleko KHNP pokročila při projektové přípravě reaktoru

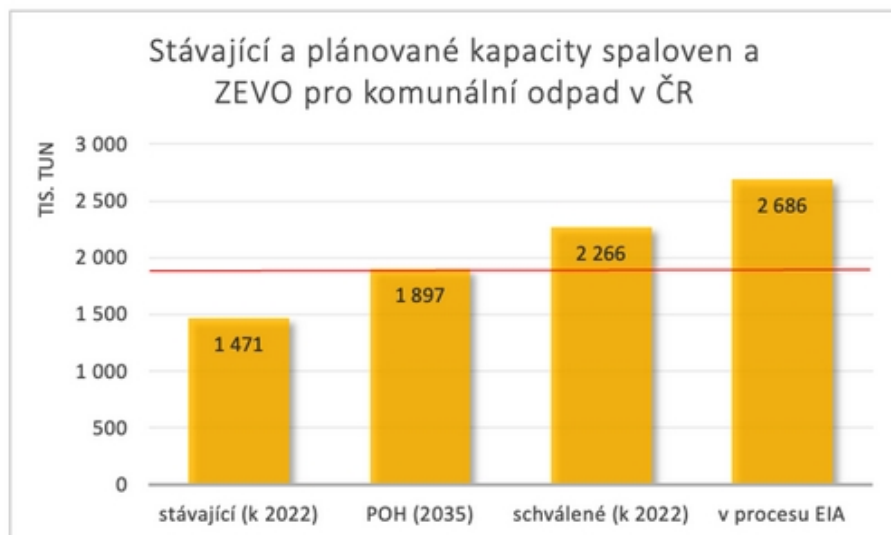
APR 1000 plánovaného pro pátý blok v JE Dukovany. Nelze proto odhadnout, jak dlouho by trvalo dotažení konstrukčního návrhu do podoby dostatečné ke zpracování realistické cenové nabídky a k provedení komplexního přezkoumání ze strany jaderného dozoru. Vzhledem k tomu, že KHNP zatím nemá další zakázky pro APR 1000, bude patrně muset promítnout projektové náklady do nabídkové ceny v českém tendru.

Problematickou okolností z nedávné historie KHNP je případ rozsáhlého falšování dokumentace v Jižní Koreji, který byl odhalen v roce 2012. Vyšetřování ukázalo, že 7 682 součástí bylo dodáno do pěti jaderných elektráren v období 2003 až 2012 bez předepsané certifikační dokumentace. Na falšování dokumentace se podíleli dodavatelé materiálu, výrobci zařízení i zkušební ústavy. Dalších 3408 záznamů o zkouškách nebylo možné prověřit.

Patrně nejzávažnější je případ korejské firmy JS Cable dodávající kabelové systémy. Ta se přihlásila do dodavatelského tendru, přestože nedokázala vyhovět jeho požadavkům. Své výrobky nechala otestovat v Kanadě, ale ze šesti zaslaných vzorků prošel zkouškou jen jeden. JS Cable se domluvila s KEPCO na zfalšování zkušebních protokolů. Domluvu obou subjektů umožnily blízké osobní vztahy jejich představitelů.

Karel Polanecký pro Temelin.cz

Ministerstvo nehlídá výstavbu spaloven, nebude co recyklovat

Závazné cíle odpadového hospodářství EU ohledně úrovně recyklace v roce 2035 zřejmě pro Českou republiku závazné nejsou. V roce 2022 udělilo Ministerstvo životního prostředí souhlasná stanoviska hned dvěma záměrům na stavbu spaloven (neboli zařízení pro energetické využití odpadu, zkráceně ZEVO) a k tomu byly během roku zveřejněny záměry na stavbu dalších čtyř. Již nyní schválená zařízení přitom převyšují kapacity pro energetické využívání

odpadů, které budou v roce 2035 pravděpodobně potřeba, o téměř 370 tisíc tun odpadů. Při schválení dalších záměrů je budou převyšovat o téměř 790 tisíc tun odpadů ročně. To nutně povede k zásadním problémům s plněním recyklačních cílů EU, závazných cílů Plánu odpadového hospodářství ČR nebo k nutnosti dovozu odpadů ze zahraničí.

V roce 2035 by mělo být recyklováno 65 % komunálních odpadů a maximálně 10 % skládkováno. Zbýlých 25 % bude možné spalovat, respektive energeticky využívat. Aktuální plán odpadového hospodářství počítá s tím, že v roce 2035 bude energeticky využito maximálně 1 897 tisíc tun komunálních odpadů (30 %). Celková kapacita již schválených záměrů na stavbu spaloven je však 2 266 tisíc tun ročně, při započítání zatím neschválených záměrů dokonce 2 686 tisíc tun.

Mezi aktuálně plánované a doposud neschválené záměry se řadí třeba ZEVO v Písku s kapacitou 50 000 tun odpadů ročně. Obce na Písecku, které podepsaly memorandum, se tak na desítky let zavážou produkovat odpad pro spalovnu, bez ohledu na to, jak se tamní obyvatelélepší v třídění odpadu. V Jihočeském kraji přitom dostal v letošním roce souhlasné závazné stanovisko už záměr na stavbu ZEVO v Novém Vráte u Českých Budějovic s kapacitou 160 000 tun/rok a uvažuje se rovněž o stavbě ZEVO v Plané nad Lužnicí (50 000 tun/rok). Dalšími plánovanými záměry je ZEVO v Neratovicích (160 000 tun/rok) ve Středočeském kraji, ZEVO v Opatovicích nad Labem v Pardubickém kraji (150 000 tun/rok) nebo ZEVO Chomutov v Ústeckém kraji (60 000 tun/rok).

Spalovny či ZEVO potřebují dlouhodobý (až po dobu desetiletí) a pravidelný přísun odpadů. Může se tak jednoduše stát, že za účelem udržení činnosti ZEVO budou do ČR muset být dováženy i odpadky ze zahraničí. S negativními důsledky provozu spaloven, jako jsou emise nebo likvidace zbytků po spalování, strusky či toxického popílku, se však budeme muset potýkat u nás. *“Podobně na tom už dnes je například Estonsko, jehož hlavní město je ve výrobě tepla kvůli velkokapacitní spalovně závislé na dovozu odpadků ze zahraničí,”* konstatuje Nikola Jelínek, odbornice na toxické látky v životním prostředí z Arniky.

Z meziročně se zvyšujícího množství produkovaných odpadů plyne, že Česko neplní dostatečně ani první krok v hierarchii nakládání s odpady, a to je předcházení jejich vzniku a postupné snižování jejich produkce. Problematické jsou i nedostatečné recyklační kapacity nebo nedostatečná podpora uplatnění recyklátů na trhu. Ministerstvo životního prostředí namísto řešení těchto problémů setrvale dává zelenou projektům, které naplnění cílů plánu odpadového hospodářství spíše odporují. Všechny zatím neschválené záměry na stavbu spaloven v Česku by z důvodu nadbytečných kapacit pro energetické využití odpadů měly dostat nesouhlasná stanoviska, nadbytečná je ale i většina z již schválených zařízení.

Tisková zpráva Arniky

Hravá ekologie městské zeleně

Českobudějovické Ekocentrum Cassiopeia se zapojuje do vzdělávacích aktivit zaměřených na ekologické funkce městské zeleně. Na sídlišti Vltava udržuje přírodní a komunitní zahradu, která reprezentuje netradiční pojetí veřejné zeleně s cíleným ponecháváním velkého prostoru pro samovolné přírodní děje. Vyvažuje tím okolní prostředí městského sídliště, je lokálně významným ohniskem biodiverzity a prvkem „modro-zelené infrastruktury“ pro adaptaci na klimatickou změnu.

V roce 2022 rozšířilo ekocentrum aktivity související s městskou zelení daleko za plot zahrady. Na třech místech v Českých Budějovicích jsou veřejnosti k dispozici poznávací hry, založené na pozorování přírody a luštění tajenky, za kterou lze získat na památku přírodní suvenýr s motivem lokality. Hra „Klikatou cestou kolem divotvorných stromů“ funguje jako malý průvodce přírodou v rekreační zóně kolem řeky Malše. Krátká hra ve Stromovce ukazuje příklady přírodě blízké údržby městských trávníků – květnatou loučku gymnázia Česká a květnaté pásy založené Pracovní skupinou ekologie obnovy při katedře botaniky Přírodovědecké fakulty JU. Třetí hra zavede zájemce ke starému rameni Vltavy u Suchomelu, na místa s ekologickou zátěží a zároveň s nevyužitými příležitostmi pro ochranu přírody i rekreaci obyvatel. Materiály a další informace ke všem hrám jsou umístěné na webu ekocentrumcb.cz.

Lektorky a lektoři ekocentra dále vyvinuli samoobslužné environmentální programy pro školní i mimoškolní činnost s dětmi na místech s veřejnou zelení. Řešením navržených úkolů se děti seznamují právě třeba s květnatými pásy, objevují doupné stromy, neobvyklá místa umožňující výskyt rostlin a živočichů v městské zástavbě, sledují vsakování a odtok dešťových srážek nebo rozdíly teploty vzduchu pod korunou stromu a nad zastavěnou plochou. Nyní ekocentrum vydává metodickou příručku pro vzdělavatele s názvem „Hravá ekologie městské zeleně“. Její obsah tvoří otestované samoobslužné programy a úvod do problematiky od Jiřího Řehounka. Všechny uvedené aktivity jsou realizovány s podporou Ministerstva životního prostředí a statutárního města České Budějovice.

Tomáš Smrž, Ekocentrum Cassiopeia

Dětské bundy na českém trhu obsahují věčné chemikálie

Voděodolnosti většiny dětských outdoorových bund na českém trhu dosahují výrobci použitím tzv. věčných chemikálií neboli [PFAS](#). Záměrné použití PFAS bylo odhaleno v 8 z 10 výrobků testovaných Arnikou. Nalezené látky jsou spojovány s poškozením jater, různými variantami rakoviny, dopady na reprodukční systém, vývojovými vadami, onemocněním štítné žlázy nebo vyššími hladinami cholesterolu. Čeští výrobci reagují na stále vzrůstající obavy z věčných chemikálií různě – ti nejodpovědnější je již ve výrobě nahrazují, jiní se připravují na moment, kdy je k nahrazení zaváže legislativa, další tvrdí, že PFAS jsou klíčové pro zajištění funkčnosti oblečení a náhradní technologie a materiály nesplňují požadavky jejich zákazníků.

Alespoň jeden z 58 zástupců sledovaných PFAS byl zjištěn v 9 z 10 testovaných dětských bund. *„Koncentrace PFAS v bundách nasvědčují tomu, že 8 z 10 dětských bund bylo výrobcem záměrně ošetřeno věčnými chemikáliemi PFAS pro zajištění voděodolnosti textilie, jedna bunda mohla být kontaminována při výrobě. Tato kontaminace ukazuje na všudypřítomnost věčných chemikálií ve výrobních procesech. Čistá bunda bez PFAS naopak dokazuje, že alternativy existují a výrobci je používají,“* vysvětluje výsledky autorka studie Jitka Straková z Arniky.

Látky PFAS jsou nazývány věčnými chemikáliemi proto, že se v lidském těle hromadí a v prostředí přetrvávají nekonečně dlouho. „Věčné chemikálie“ PFAS jsou opakovaně nacházeny v lidské krvi. Alarmující nálezy PFAS v krvi evropských teenagerů ukázal nedávný biomonitoring HBM4EU – 14 % vzorků krve přesáhlo doporučený zdravotní limit dle Evropské agentury pro bezpečnost potravin. Nejzatíženější jsou

teenageři s vyšší konzumací vajec a ryb. Výsledky ukazují na značné zatížení prostředí a vody látkami PFAS. „V České republice není situace jiná a detekovali jsme tyto látky v čistírenských kalech, v rybách z řek i v pitné vodě. Situace v ČR je navíc specifická tím, že k nám žádné PFAS nepřiřplavaly, neboť jsme na začátku povodí a všechny, které u nás najdeme, jsme do přírody vypustili my,“ popisuje zátěž prostředí ředitel Ústavu pro životní prostředí Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy Tomáš Cajthaml.

„Použití jedněch z nejtoxičtějších látek otravujících pitnou vodu je v případě dětského oblečení zbytečné. Vodoodpudivá vrstva na povrchu bundy po několika vypráních téměř mizí, čímž se tyto látky dostávají do vody a dále do životního prostředí. Přitom většina zákazníků takto dokonalou funkčnost bundy při každodenním nošení ani nevyužije. Tyto látky byly původně vyvinuty pro horolezce do extrémního počasí. Zákazníci v USA a západní Evropě si toto nebezpečí uvědomují, a tak začali tlačit na globální značky vyrábějící outdoorové oblečení, aby nahradili PFAS vhodnými alternativami,“ komentuje situaci vedoucí spotřebitelských kampaní Arnika Karolína Brabcová.

Významný dopad na zdraví a životní prostředí je jedním z mnoha důvodů, proč jsou konkrétní látky ze skupiny věčných chemikálií PFAS zakázány celosvětově Stockholmskou úmluvou a v Evropské unii se v současnosti jedná o omezení celé rozsáhlé skupiny těchto látek. Nevládní organizace včetně Arniky připomínají evropským politikům jejich slib, že předloží a projednají změnu evropské chemické legislativy tak, aby došlo k plošnému zákazu PFAS do konce volebního období (tedy poloviny roku 2024). Za tímto účelem Arnika iniciovala společně s dalšími evropskými nevládními organizacemi vznik Manifestu za zákaz PFAS látek v Evropě. Tento manifest podepsalo do listopadu 2022 přes devadesát nevládních organizací.

Tisková zpráva Arniky (redakčně upraveno)

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Geologická expozice Stožec (lat: 48.8609, lon: 13.8206)

Geologická expozice Stožec vás seznámí s horninami a geologickými procesy, které od dávných dob po současnost formovaly podloží a reliéf Šumavy.

Expozice byla vybudována v roce 2005 a jsou v ní shromážděny vzorky hornin z jižní části Šumavy. Každý vzorek je opatřen tabulkou se stručným popiskem, lokalizací, fotografií horniny pod mikroskopem a informacemi o jejím složení, stáří, vzniku a praktickém využití. Na vzorcích se navíc nalézají vybroušené a vyleštěné plochy, na kterých můžete pozorovat minerální složení, texturu a strukturu dané horniny. Součástí expozice jsou také dva informační panely s prezentací geologického vývoje Šumavy v jednotlivých geologických obdobích s důrazem na geologické události,

kteře jsou pro vřvoj řumavy vřznamnř. Uprostřed se nachází odpočinkovř mřsto - lavice a střl z přibliřnř 320 milionř let starř eisgarnskř řuly.

Kromř geologickř expozice mřžete ve Stořci navřstřvit Informační středisko NP řumava se stālou expozicř zamřřenou na řumavskř lesy, historii osřdlenř a Schwarzenberskř plavebnř kanāl. Venku stojř areāl ekologickř vřchovy, kde si mohou nāvřstřvnřci vřzkouřet svoji kreativitu a znalosti o řumavskř přřrodř.

Dalř přřjemnou prochāzku nabřzř 1,6 km dlouhā zāžitkovā stezka Areāl lesnřch her nebo vřlety do okolnřch řumavskřch lesř.

řasovā nārořnost: 1 hodina

Povaha terřnu: Terřn není nārořnř, vlastnř expozice je na zpevnřnřm povrchu. K expozici dorazřte po rovnř asfaltovř komunikaci.

Dostupnost: Automobil mřžete zaparkovat na placenřm parkoviřti v obci Stořec cca 200 m od cřle. Přibliřnř ve stejnř vzdālenuosti se nachāzř i autobusovā zastāvka Stořec a vlakovā stanice Stořec. Geologickā expozice je umřstřna v malřm lesřku v třsnř blřzkuosti Informačního střediska NP řumava.

Odkaz na lokalitu na strānce Envirokopu najdete zde:

<http://www.envirokop.cz/?geologicka-expozice-stozec>

Vybrala pro vās Romana Panskā

Projekt Envirokop je podpořen Jihořeskřm krajem.

POZVĀNKY NA AKCE

PTAČŘ HODINKA

5. ročník sřitānř ptākř na krmřtku

6. – 8. ledna 2023

Dalř informace na <https://ptacihodinka.birdlife.cz/#/>

Zelené úterky

Calla vás srdečně zve na besedu

Voda ztracená a vrácená

s Ivou Bufkovou
ze Správy Národního parku Šumava

Obnova mokřadů a potoků na Šumavě.
Podrobnosti připravujeme. Sledujte náš web a Facebook.

V úterý 17. ledna 2022 od 17:30 hod.

Klub Horká Vana, Česká 222/7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>
a také na <https://www.facebook.com/spolekcalla>

PF 2023

CALLA

Přejeme Vám pohodové vánoční svátky a do nového roku hodně energie a naděje.

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na **Facebooku**

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 10. 1. 2023 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru **Ďáblíka**, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře.

Všechna starší čísla občasníku **Ďáblík** najdete na webových stránkách **Cally**.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!